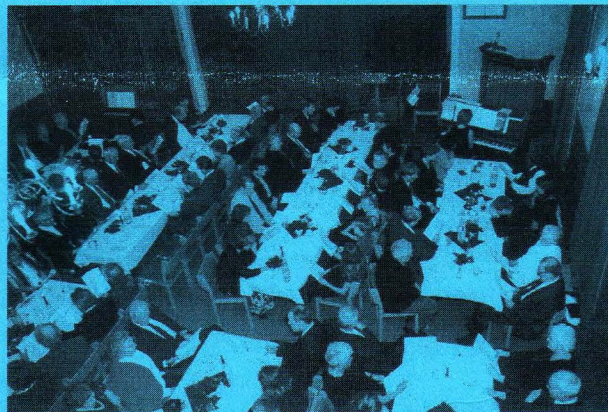
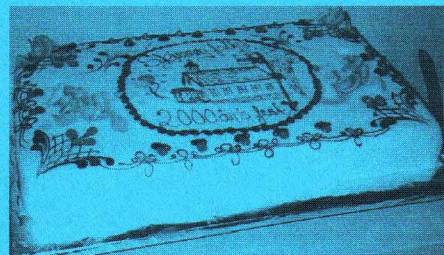

Milleniumsfest !

Skjernøy Kapell 8 januar 2000

Millenniumfest på kapellet 8. januar 2000.

- Side 1-----Referat i fra milleniumsfesten.*
Side 2 - 3 -----Prolog til milleniumsfesten av Inger Syvertsen.
Side 3 - 4 -----Milleniumssang av Magnbild Brovig.
Side 5 - 10 -----Spredte tilbakeblikk ved århundreskifte.
Av Evert Knutsen.

Milleniumsfesten 8. jan. Skjernøy kapell.

Det er blitt 8. januar år 2000! Ligger i senga, kjenner etter, er alt som det skal? Ikke vondt i halsen, hodet eller andre steder? Det kjennes som alt er i orden i disse influensa tider. Heldigvis!

Dagen er kommet, vi som blei satt i komiteen for denne milleniumsfesten er spent på om alt går som planlagt. Vi har nemlig planlagt lenge, ja nesten et år! Alt som skal ordnes tar tid. 4 kvelder har vi vært sammen, mange telefoner i tillegg, har også vært sammen i grupper utenom. En så stor fest har vi nok aldri hatt på Skjernøy kapell. Er det rart vi er spente?

Alt er ferdig dekket og pyntet, begynte torsdag. Vi har klart å dekke middag til 145 stykker. Det syntes vi var bra! Tallerkener, kopper og kar, glass og bestikk måtte lånes og hentes på forskjellige steder, men det gikk greit. Blomster fikk vi fra Åsen gartneri. En stor takk til Kjetil Åsen. Kapellet sto pyntet og dekket i sølv og blått, et skue syntes vi selv.

Klokken 19.00 var festen i gang. Alle feststemte, og stor stemning. Inger Syvertsen åpnet med en fin selvskevret prolog. Så vår hemmelige gjest, biskop Olav Skjevesland som blei tatt vel i mot av to spente damer, Allis og Åshild, som ikke hadde hilst på han før (men det gikk greit).

Per Ragnar Haraldstad hadde kveldens tale før en god middag blei servert. Toril Dyrstad sto for den. Oksesteik med tilbehør.

Kveldens musikk innslag var sammensatt av Kjersti Haraldstad cello, Egil Dankel tromme, Brit Turid Madsen piano og Nina Jenssen tverrfløyte. En fin opplevelse å høre hva de hadde fått til. Takk til dere alle. Jeg personlig koste meg med det jeg hørte, en svakhet har jeg nok for den trommen.

Tale for damer og herrer hører også med på store fester. Disse blei framført av Tove Laila Johansen og Bjørn Vikøyr.

Ny sang for Skjernøy hadde Magnhild Brovig laget med hele 13 vers. Flott gjort.

Evert Knutsen og Sturla Ertzeid kåserte, gode er de begge to.

Biskop Olav Skjevesland hadde også et innlegg, og vi spurte han litt om hans gjøremål.

Han hadde aldri vært her før, og satte pris på å bli invitert til denne kvelden på øya.

Fyrverkeri, besørget av Arild og Roald, lyste fint opp i den stille januarkvelden, sånn ved midnattstider.

Og da var det på tide med bløtkake og kaffe. 6 kjempefine meget gode kaker, laget av Hilde Ånensen, takk så mye.

En mannekengoppvisning fra hele århundret og ennå lengere tilbake, ja, helt fra sauepelsen, sto på programmet. Mange fine kjoler, støvler, sko og artige hatter, frakker og andre ting blei vist.

Vi vil få takke dere som var med under middagsserveringen. Flott jobb blei gjort av dere alle, på kjøkken som inne ved bordene. Det gikk kjempefint. På forhånd var vi litt spent på den delen. Så en stor takk til alle som på en eller annen måte var med for å lage denne kjempefesten. Uten den innsatsen vi alle gjorde, hadde det ikke blit den fine festen det blei.

Det er moro å være med når alle sier ja. Tror vi kan legge bak oss denne festen med et godt minne som en fin og stilig fest, fra de første som kom, til de siste gikk hjem kl. 1.30. Da for å sove litt, for på søndag måtte vi rydde og vaske, men hva gjorde det, når alt hadde gått så fint? Vi i komiteen var også fornøyde. Og komiteen besto av: Jan Harald Syvertsen, Halvdan Jentoft, Kari Pedersen, Anne Marie Syrdal, Liv Brit Jenssen, Allis Berge Hansen, Åshild Aalvik. Vel blåst alle sammen! å. aa.

Prolog til milleniumsfesten på kapellet 8. Januar, 2000.

På første side i Bibelens bok, står skrevet at Gud til orde tok.
Han sa: «bli lys» og lys det ble. Han skapte himmel, jorden, ja, alt vi kan se.

Men vår tidsregning starter - ung og ny - da Kristus ble født i Davids by.
Da blinket en stjerne så tindrende klar, viste hyrdene vei - dit barnet var.
Som et ekko vi hører av englenes kor: «I dag er det født oss en Frelser til jord»!
Da skjedde det som hos profeten var spådd. Også til våre breddegrader dette ordet har nådd.

I året 1030 kom det en mann, med det kristne budskap til Norges land.
Kong Olav Haraldson var hans navn, med vikingskip seilte fra havn til havn.
Og innover landet på hesterygg, med hele sin hær - fra by til bygd
29. juli - en historisk merkedag. På Stiklestad stod et kraftig slag.
Og her kong Olav sitt banesår fikk, men det budskap han kom med, videre gikk.
I historien vår står skrevet om det, at med korsmerket fremst i kampen de stred.
Og det merket står fast den dag i dag, det er blitt et symbol i vårt norske flagg!

Så fra oldtid, middelalder til nyere tid, er vi fremme i nittenhundre og «tri».
For oss er dette et merkeår, da vi her ute en ungdomsforening får.

Og eget hus, kapellet, var en drøm, fra fjerne tider. Og så i 1913 står det der - omsider.
Ikke veldig ruvende og stort kan hende, men i den form vi alle just kan kjenne -
at her er stedet vi kan søke fred! Det er for barna, unge, eldre blitt et sted -
et samlingspunkt - det ønsker vi kapellet vårt skal være!
En stor takk til dere som står på - i komiteer, styrer og vil lederansvar bære!
Vi vil også tenke tilbake på hva det i starten krevet, av slit og offer, men midt i strevet,
så disse foregangsmenn og - kvinner, fremover, og glede i arbeidet ved Herrens hjelp de finner.
De takket Gud som la det til rette, de takket Gud som hjalp dem å klare dette.
Når herren bygger huset, er ingenting forgjeves, det er Hans eget ord, og det må etterleves.
Som våre aner før, vil også vi få takke. Det går jo her i livet både opp- og nedadbakke,
Men Herrens løfter er i går, i dag de samme,
Hans signing hviler som en mektig ramme, over vårt kapell.
Fra første stund, det tuftet ble på ordets grunn.

Krigens tid - 1940-45 var brutal og hard. Det vonde dypt i våre hjerter skar.
Vi mistet den gang to av våre, og minnene er der, triste og såre.
Men noe som fulgte og vokste i krigens spor, var omtanken for vår neste, vår bror.
Det sosiale forhold ble varmt og nært, så godt som det noen gang har vært.
Den ene hjalp den andre, stadig kom det noe på. I stedet for å klandre, man etter en utvei så.
En hånd ble rakt til nesten, når det gjaldt levekår.
Men ellers også forresten, når det gjaldt svik og sjelesår.
Man fant sammen, man støttet opp. Kraften fra det høye, som alltid var for øye -
gå styrke til både sjel og kropp.

Men nå har vi hatt fred og gode kår, fra nittenfortifem er åra lagt til år.
I nittensekstifire fikk vi bro og vei - med asfalt på - en «autostrad» så brei!
Så var den borte den med grus og stabbestein, og det ble nesten slutt å gå på egne bein.
Nå kjører vi i bil når vi fra oya vår vil dra. La oss tenke litt tilbake, og i minneboka bla.
For før, da måtte vi i båt, og mang en gang vi ble av sjoskvett våt.
Vi husker nok i ruskevær med sjoen grov og lei. Nei, da var ikke Mandalsturen alltid like grei!
Men vi var vant til det, det var her vi horte til. Det var her vi svermet arm i arm i sommerkvelden still.
Så på denne fine plassen, helt sør i Norges land, har slekter etter slekt bevist at det går an,
å bo og leve godt på ei lita øy som vår. I dag vårt hjerte fylles, med takk for svunne år.
For nå er mye så forandret, av både vondt og godt. Noe har vi mistet, annet har vi fått;
Tiden er en annen, men i en sum vi ser. Vi har det veldig godt i dag, kan vi nesten ønske mer?

Å møte et årtusenskifte, om Gud så vil—Hva vil det gi oss? Hva vil det føre til?
Kanskje vil vi føle år 2000 sjeldent og stort. Må vi finnes klare for det vi skal ha gjort!
Hva ventes det av oss, som folk, som land. Det vil nok skje mye som vi ikke er i stand -
til å måle.

Men det er ordnet så fint for oss - det hele. Vi har bare dagen i dag vi kan dele.
Om fremtiden vår vi ingenting vet, men ett er sikkert - og det er det.
At Herren gir styrke til dagene våre, med frimodighet og forventning går vi inn i 2000-året.

Så til slutt tar vi med en strofe fra den gamle velkjente sang:
«Tider skal komme - tider skal henrulle, slekt skal følge slekters gang.»

Inger Syvertsen

MILLENNIUMSSANG PÅ KAPELLET 8. JANUAR 2000

Melodi: Nå har vi vaska gølvvet....

Vi har en øy med dal og fjell, en fredet plett på jord.
På Norges sydspiss ligger den, blant holmer, fjell og fjord.
Den fostret har så mang en mann med flid og heltemot.
Samt kvinner som har fått i stand, en hverdag trygg og god.

De strevet har med harv og plog, med rive, grep og ljå.
Med teiner, garn og fiskekrok, det gjaldt kun å stå på.
Og slekt har følget slekters gang i mange hundre år.
En tanke sendes med en sang, en takk til dem nå går.

Tilbake ser vi nå i tid, og minnes alle dem
som med sin kraft og vilje har båret øya frem.
Hver stein ble lagt med handemakt til fjøs og hus og vei,
og ryggen kun som bærekraft, til slutt den lutet blei.

Vi skole fikk og kirkebygg, et samfunn med funksjon,
før det ble innført barnetrygd og eldre fikk pensjon.
Hver kirkesøndag Eugen satt på kirkens galleri.
Som organist han trofast var, han spilte all sin tid.

En kirkens tjener Paulus var i mange herrens år.
Vi husker ham som kirkens far, av ham respekt det står.
Han ivret for kapellet, ja det var hans hjertebarn.
En traust og høyreist fisker, med båt og makrellgarn.

Og lærer Berge minnes vi med undring og respekt.
Med barn han hadde mang en stri, vi var nok ei perfekt.
Han sto for hver en julefest og hver en 17. mai.
Han fraktet både prost og prest, med hatten sin på svai.

Og postmann Sigvald Berge med sin fløyte og sin sekk,
i snø og slapseføre han rundt hele øya gikk.
Posten la han fra seg i et bislag på hver gård.
Han var den glade vandreren i over femti år.

Men også kvinner tok sitt tak, de løftet har i flokk.
Foreningsliv av mange slag, med strikkesøy og rokk.
For Zulu og for Samer, for sjøfolk og for dem
som lider rundt i verden, og ikke har no' hjem.

Og givergleden på vår øy tilstede alltid er.
Hver kvinne med sitt håndarbeid, de æres hver især.
De årlig steller til basar, det er en tradisjon.
En arv fra mor og bestemor, ja mang en generasjon.

Den arv må vi ta vare på de neste hundre år.
Må givergleden få bestå, og lette manges kår.
Takknemlig synger vi i dag, om alt vi arvet har
fra våre frenders frender, som tyngste byrden bar.

Fem lange år med land i krig det mange huske kan.
Med redsel og med smerteskrig her i vårt Fedreland.
En takk til dem som ofret alt for å få Norge fritt.
En takk til dem som dengang falt, og som sitt liv har gitt.

Må aldri krigens gru oss nå, la det bli fred på jord.
La kjærlighet og håp bestå, fra fjell og ned til fjord.
La uretten fordrives i alle verdens land.
Så alle på vår jord kan få vandre hand i hand.

To tusen år er svunnet hen, en milepæl så lang.
Vi minnes da tre visemenn og barn i moders fang.
Han fødtes av Maria i et lite krybberum.
Og derfor feirer vi i dag et nytt millenium.

Magnhild Brovig.

Skjernøy, spredte tilbakeblikk ved århundreskifte. Kjære medmennesker, kjære Skjernøyfolk.

Takk for at dere i komiteen tenkte på meg til noe så høytidelig som dette, det er jeg stolt av. Jeg har stått her noen ganger, først i unge år som en liten del av underholdningen på den årlige julefesten. Siden har jeg ved noen anledninger hatt gleden å lese dikt, og nå står jeg her altså ved starten til et nytt hundreår og et nytt tusenår. Heldigvis for både dere og meg selv går min oppgave ut på å ta et tilbakeblikk på det hundreåret som nå nylig er blitt historie.

Sannsynligvis vil ingen av oss stille opp ved det neste hundreårsskiftet. Vitenskapen er kommet langt på de fleste områder, men ennå må vi forholde oss til teksten i den kjente sangen som sikkert har vært sunget i dette hus siden kapellet ble bygd i 1913, slekt skal følge slekters gang, noen få ord som bærer i seg, alvor, ettertanke, men også optimisme.

Hvor skal man begynne og hvor skal man slutte når det skal snakkes om et helt århundre, og da et århundre, som vel kan sies å ha tatt mange århundreder i en jafs, når det gjelder utvikling. Hvem ville for hundre år siden kunne drømme om at man med god margin kan reise frem og tilbake til Amerika på samme dato. Kanskje står det en annen på denne stol ved neste århundreskifte og sier. Hvem ville for hundre år siden si at nå går solferien til Mars, og ikke til Costa del Sol.

Men, men, uansett hvordan det var og blir så får vi her og nå holde oss mest mulig på den rette siden av Nordfjorden, på sydsiden.

Århundreskiftet startet opp med store omveltninger i Europa, og også Norge var i høy grad med på dette. Befolkningen økte på grunn av bedringer i den generelle helse og levevilkår. Barneflokkene ble store, så store at det ble overskudd. Og hva gjorde man så med det, jo man sendte overskuddet til «Gods own country», Amerika. Mange, mange Skjernøyfolk har i løpet av dette århundret passert Ellis Island og andre grenseposter og barrierer på vei mot et nytt liv i Amerika, og de aller, aller fleste i denne sal har nok slekt over there. Nå i et nytt århundreskifte er det vemodig, men naturlig å registrere at den norsktalende del av Skjernøyamerikanere minker raskt, denne epoken kan vi snart bare finne i historiebøkene. De gjorde seg svært godt bemerket, arbeidssomme, nøysomme og trauste. Og hvem husker vel ikke amerikapakken til jul, det gjør i hvert fall jeg. Jeg er ved dette århundreskiftet blitt betydelig eldre enn i fjor, jeg er nemlig født i første halvdel av det forrige århundret, og da sto det ikke så rart til med det materielle i de fleste hjem. Det varmer enda å tenke på julenissene i celloloyd, med sleden full av kjærlighet på pinne og boblegummi, det lå mer enn kjærlighet på pinne i sporene bak sleden.

Ikke så langt ut i det forrige århundret startet den første verdenskrig. Norge var var ikke direkte involvert, men våre sjømenn fikk føle at det var krig. Men med et nøytralt Norge, ble ikke lidelsene like store som i den neste krigen. Det tyske angrepet på Norge i 1940 kalte mange skjernøyfolk til tjeneste for fedrelandet. Allerede i krigens startfase falt den første, mange hadde sin post i handelsflåten, og arbeidet under forhold som kun kan beskrives av dem som var med, i stridende styrker fant man skjernøyfolk på flere fronter, og noen fikk det tunge lodd å havne bak konsentrasjonsleirenes piggråd, og levde under helt umenneskelige forhold. De fleste var hjemme og hadde noen tunge mørke år, under okkupantenes åk. Disse 5 år er nok de som de fleste som opplevde dem gjerne kunne byttet ut. For mange var ikke

krigen over, selv om freden omsider kom, opplevelser som for dem aldri vil bli glemt, og som i ettertid også ble en del av livet for de nærmeste. La oss for all del håpe at det århundret vi nå er inne i slipper slike mørke flekker. Men 2.verdenskrig medførte også positive ting, samhold, omtanke og håp om en bedre morgendag. Men man ble stadig minnet på krigens realiteter ved luftkamper over Nordfjorden, skipsforlis utenfor øya, tyske tropper plassert midt i lokalsamfunnet, knapphet og rasjonering på de aller fleste varer. En tid var også øya evakuert på grunn av okkupasjonsmaktens treningsplaner for et senere angrep på Storbritania

Men det 20. århundret er ikke bare krig og elendighet, det er mest av mye annet. La oss ta for oss noe.

Fiske har gjennom århundret vært en av de aller viktigste næringsveier, etterhvert noe minkende, men stadig er et tosifret antall mennesker aktivisert i fiske, og for mange er fiske en kjær hobby og en viktig del av kulturarven. Fisket gjorde vel de færrste rike, men selv om det kunne være svært slitsomt var og er det et rikt og fritt liv. Men fiske er også historien om død og nød, forlis og tragedier, dessverre også en del av århundrets historie, fiskerens liv er Skjernøyas liv, gjennom laksefiske, makrellfiske og hummerfiske. I 50 og 60 årene var mange fiskere fra Skjernøy engasjert i sildefiske på Vestlandet som mannskap. Dagens fiske foregår med moderne hjelpemidler, ekkolodd, satelittbasert navigasjonssystem og moderne hydraulikkutstyr i rasjonelle fartøyer. og utviklingen har gjennom århundret gått fra seil og årer til motordrift, et stort skritt fremover.

Men om fiske har betydd mye, så har jordlappen med noen sauer, ei ku eller to, noen høns og kanskje en gris, vært selve livsforsikringen, grunnlaget for et liv ikke i overflod, men et godt liv i pakt med natur og omgivelser.

I en tid var det to hester på Skjernøy, Black Prince tilhørende Emanuel Salvesen, en kjent og kjær mann for de fleste Skjernøyfolk. Han stilte hesten og seg selv til disposisjon når tungt arbeide skulle utføres. Den andre hesten var Blakken eid av Harald Aalvik i Valvik. Også han dreiv med leiearbeide og var dessuten veivokter i en lang periode. Begge hestene var med i snøbrøytingen om vinteren. Det var ikke samme lyden over disse sliterne, som når dagens utstyr kommer fresende så gnistene spruter, og det må vel sies at resultatet ikke alltid var ble det samme heller. Men, men en så jo i hvert fall hvor veien gikk.

Sjøen har ikke bare tiltrukket de som ville prøve fiskelykken. Sjøen har gjennom århundret vært arbeidsplassen for mange i gode og onde dager, og sammen med oljevirkosomheten er denne virksomheten fremdeles levebrødet for flere skjernøyfolk, og mang en unggutt har nok i møte med et tøft sjømannsmiljø, stått slik Nordahl Grieg sto da han skrev diktet BREVET

Jeg står og betrakter brevet et lykkelig langt minutt,
de kjære kjente bokstaver over den grå konvolutt.

Jeg kikker på datostemplet - fjorten uker er gått,
på frimerkeraden i hjørnet som skinner så norskt og blått.

Jeg lengtet så etter brevet, mens ukene langsomt gikk,
Jeg åpner det ikke ennå, men venter et øyeblikk.

For det er det lukkede brevet som eier den største sjarm,
og alt det som ikke er skrevet som gjør en om hjertet varm

Så skrider århundret fremover og vi nærmer oss vår egen moderne tid, mangt ligger bak, men mulighetene ligger alltid foran.

Brua over Skjernøysund var en livsnerve i et være eller ikke være for Skjernøyas fremtid. da den kom i 1964 var befolkningen på tilbakegang, og øya var vel kanskje i ferd med å bli avfolket som naboøyene Landøy og Udøy. Et sted for hytter og sommerhus, hvor man kunne ta frem de siste fastboende som historiske klenodier fra en for lengst forbigått tid, Med bremlue på hodet, litt gammeldags i stilen, og ikke så lite blåøyd. Men slik ble det heldigvis ikke. En stor takk til de enkeltpersoner og til Skjernøy vel som gjorde et stort og livsviktig arbeide for øyas fremtid.

Rosnesbrua kom forresten først, i 1953 og den skapte grunnlag for videre fast beboelse på Rosnes.

Tidene har forandret seg, nå er ikke lenger det eneste saliggjørende å bo i byen, flere og flere har funnet ut at et lite lokalsamfunn på de aller fleste måter er det beste både for liten og stor. De yngre generasjoner ved århundredskiftet har bevisste holdninger om fremtiden, om hva som er viktig for å få et godt lokalmiljø. Man må noen ganger foreta et valg, man kan ikke alltid velge både og. Dette ble understreket av befolkningen ved lokalplanleggingen for noen år tilbake.

Like før brua ble åpnet var vi som nevnt på retrett som helårssamfunn, og diktet til Nils Hald synes jeg er treffende: TOMME HUS.

Jeg sitter og hører på vindens sus som nå bærer høstens toner,
Den stryker kjølig langs tomme hus og bruser i trærnes kroner.

Lodden og trist står den nye dag knugende mot min rute.
Bølger brytes i skumhvitt jag mot båer og skjær dder ute.

Tom og øde er stuen her, som bærer den sorgens tårer.
Ingen sysler i huset mer, borte er seil og årer.

Ingen barn som i sorg og fryd møter en mor-mild stemme.
Kun veggsmeden tikker sin tærende lyd, hvor ingen mere har hjemme.

I stedet for tomme hus ble det oppblomstring, nye hus, nye mennesker, nye grender, og nye barn lekte i de gamle grender. Og slik fortsetter utviklingen inn i det 21. århundre, med omfattende planer for å la øya bli et enda mer levende lokalsamfunn, men uten å ta bort dens egenart.

Skolen var lenge en viktig institusjon på vår øy, til å begynne med til og med med to skoler, en på Dyrstad, for Valvik, Dyrstad og Skjernøysund, og en på Farestad for resten. Senere ble skolen samlet på Farestad, hvor den holdt til i en rekke år. For min egen del tilhører jeg et av de siste kullene som gikk alle syv årene her ute. Men så kom sentraliseringsbasillen over vårt land, og skolen ble nedlagt. Dagens kompliserte samfunn krevde et atskillig mer omfattende undervisningstilbud enn det som var mulig på en todelt skole. Men noe gikk tapt i

lokalsamfunnet den dagen skolen stengte, skolen var ikke bare skole, den var også en viktig kulturbærer av den lokale kultur.

I naturens verden har det på vår øy vært en stor utvikling gjennom århundret. Og å høste av naturen har alltid vært en viktig del av livet her ute. Jeg var født litt for sent til å kunne delta i den store alkejakten, og har måttet trøste meg med fortellinger om søkklastede båter, ja, alkejakten var rett og slett en næring som tilskudd til fiske. Nå er bestanden fredet, men den ser ut til å være på rask vei opp. Det er i det hele tatt et meget rikt dyreeliv i vårt nærrområde. I skog og mark, var det helst orrfugl og mikkell rev som rådet i første halvdel av århundret, men etterhvert kom det litt av hvert, rådyr, bever, grevling, mår, elg og det aller siste er streifdyr av hjort. I 1992 falt den første elgen. Rådyrbestanden er stor, og i tillegg til å være svært glad i tulipanløk og lignende, får de en god del av skylden for spredning av et lite ønsket insekt, flotten. Ja, øya er faktisk blitt kjent for tett bestand av flott.

Ser man bilder fra øya fra første del av århundret og med det blotte øyet i dag, vil en på svært mange steder ikke kjenne seg igjen, vi er rett og slett i ferd med å gro igjen. Tidligere tiders intense beiting holdt vegetasjonen nede. Beitingen er nå redusert til en brøkdel av hva den var. Den sure nedbøren som nå er på retur må ta sin del av den enorme tilveksten i naturen, med sin kunstige tilførsel av næringsstoffer.

I 50 og 60-årene var det svært populært å drive med granplanting, og tusenvis på tusenvis av sitkagraner ble plantet i spredte felt over hele øya. Mange av disse feltene er for lengst blitt materialer. Også skolen var involvert i skogplanting. Dette var også medvirkende til endringene i naturen. En eksplosiv hyttebygging i 60 og 70-årene har lagt beslag på store arealer.

Betydelige områder på øya er i de siste tiårene blitt solgt til staten om kommunen som friareal, flere av holmene utenfor øys er blitt fuglereservater. Og det aller siste heter skjærgårdsparken, hvor flere holmer er innlemmet i denne mot et visst vederlag til grunneierne, som fremdeles innehar gamle bruksrettigheter.

Mangt burde vært nevnt ved dette jubileum, ikke alt kan få plass i løpet av noen minutter, så de som mener at vesentlige ting er uteglemt, får ha meg unnskyldt

Jeg har tidligere nevnt broa over Skjernøysund som en livsnerve for vårt samfunn. Med brua fulgte snart veien, først til Farestad, og deretter til Dyrstad. Den nye veien fulgte i hovedsak den gamle, men stoppet, heldigvis, på Dyrstad. Den gamle hadde tjent øyas folk i mange, mange år. Det var ingen gatelyst og fendere, mørk og ulendt var den, men her tok skoleelever og voksne tatt seg frem både i vinterstorm og sommerlyd. På søndagene var den det sosiale treffpunkt, kombinert med ukas trim, på veien traff du de fleste. Sent ute i femtiårene ble stabbesteinene rundt Bergstøfjellene og noen andre steder, bundet sammen med en wire, og dette ble sett på som et veldig fremskritt når det gjaldt sikkerhet. Posten skal fram, heter det og for mitt vedkommende var posten på min barndoms Skjernøy identisk med Sigvald Berge. Han sleit seg frem i storm og stille. På de fleste gårder var det postutdeling i et hus, og her var det samtidig møtested for gårdens folk. Senere ble det postkasser til hverhusstand. På Sigvalds postkontor på Farestad sto det 4515 Skjernøysund, i mange år, helt til sentraliseringstrollet kom med skrujernet, og landpostbudet overtok.

Telefonen er i dag allemannseie, og vel så det, til sine tider en sann plage, mobiltelefoner med alle varianter av ringesignal i alle mulige anledninger. Den første telefonen kom i Bergsdalen i

1905 og i flere år besto telefonmulighetene av noen få talestasjoner , for Berge og Skjernøysund hos Emanuel Salvesen på Berge.

Den viktigste av alle samferdselsårer, sjøveien, var naturlig nok eneste transportmiddel til broa kom, tyngre godstransport på egne båter, lettere gods og persontransport med ferge fra Skjernøysund, Omland eller Ramsvoa. Øya hadde også anløp av rutebåter som gikk langs kysten, og de fleste husker sikkert blant annet Morten og Silius. Etterhvert som industrien utviklet seg i Mandal, tok flere og flere arbeide her og da var det å kjøre sammen i båt, en lang og ofte slitsom arbeidsvei i storm og stille.

Strømmen var nok et stort fremskritt, og det første lyset ble tent i 1923. Og hvem husker ikke vippa, den mest effektive energisparer, som ga klare signaler dersom man vred for mye på bryteren. Hva strømmen betydde får vi forresten av og til et varsel om når den blir borte.

Butikken var en viktig del av hverdagen, den første startet i Bergsdalen allerede i det foregående århundret, siden ble det Krambua, helt til supermarkedene meldte seg på arenaen, og stort sett raderte ut alle de små lokale altnuligbutikker, en trist utvikling, krambua var et sentralt samlingspunkt for svært mange. Her satt fiskerne i sene ettermiddagstimer, og løste de fleste store og små problemer, og det var lenge før røykeforbudenes tid, lukten av karva blad reiv i nesen nesten før en kom på innsiden.

Fantene og fantelivet er for lengst blitt historie. Men heldigvis kom jeg tidsnok til å oppleve både Oskar Fant og Fredrik Fant og en del andre. De hadde nok ikke den aller største anseelse hos mange når de ankret opp med sine gamle skøyter, men det var noen spennende over dem, noe fremmed og mystisk. I dag er det mye snakk om den dårlige behandlingen fantene fikk av det offisielle Norge. Jeg har den oppfatning at på Skjernøy ble de rimelig godt mottatt. Vi hadde i vårt hjem ganske ofte besøk av fantene. En gang skulle min mor dra på langtur helt til USA for å besøke min far som var sjømann. Hun la ut om en lang og spennende reise, om reisefeber, om spennede steder, dette var i flyvingens barndom. Svaret på den slags utflukter var: Si meg, kan det mest lønne seg.

Gustav Kristensen satt en søndag i 1960 og speidet utover havet fra Oksla, da han ble oppmerksom på en båt som holdt på å gå ned på yttersiden av Bådevika. Gustav satte uten tanke for seg selv og sitt liv utfor fjellsiden på Oksla, løp ut til sydøstenden av Bådevika, og kastet seg ut i det kalde vannet, og reddet hele mannskapet som besto av engelske marinesoldater, med unntak av en. som dessverre forsvant i dypet, og ble funnet død et par dager etter. For denne heltedåden ble Gustav blant annet utnevnt til æresmedlem av The British Empire, og han fikk Carnegies Heltefonds gullmedalje. For alle oss som var så heldige å kjenne Gustav, var han den rette for en slik oppgave, rolig og sindig med omtanke for andre mennesker:

Utsiden av Skjernøy skjuler utallige forliste fartøy, og også det 20. århundre krevde sine offer.

A Mer Mar og Savonmaa er bare to skipsnavn, hvor Skjernøyfolk deltok i redningsarbeidet. De aller fleste som er her, husker også sikkert Stavfjord, dynamittbåten som gikk i lufta ved Skjærene, og som med litt uflaks kunne ha skapt en katastrofe på Dyrstad og Valvik. Enda kan man finne de gule plathylsene som en gang inneholdt dynamitt.

I mange år hadde vi redningsskøyte stasjonert på Krambubrygga, men også den ble offer for omorganisering, og måtte flytte.

Vi er nå inne i en svært spennende tid for øyas fremtid. Flere utbyggingsplaner for hus er i startgropen. Etterat Farestadområdet fikk ordnet sine utslippsforhold er allerede de første hus i utbyggingsplanene tatt i bruk. Og andre steder ligger man i startgropen.

Grendehuset skal fornyes og skal på en bedre måte bli et samlingssted for ulike aktiviteter. Vi har engasjerte mennesker som står på i denne sammenheng, la oss heller ikke glemme Skjernøy historielag, Skjernøyposten, Skjernøy Vel og helselaget som alle gjør en utmerket innsats for vårt lokalsamfunn.

Og for ikke å forglemme den foreningen som har innbudt oss til denne flotte jubileumsfesten Skjernøy Kristelige Ungdomsforening, startet i 1903, så kanskje er det en ny fest i vente om ikke så lenge. Foreningen har vært en av grunnpillarene i Skjernøyas historie, alltid et sentralt samlingspunkt for det kristne budskap. I 1913 sto kapellet klart og siden har det vært det samlingsstedet ved kulturelle begivenheter i tillegg til sin hovedoppgave.

Herman Wildenwei skrev en gang et dikt som blant annet inneholder følgende: Ute fra verden den vide, kaller en sang meg hjem, hjembygdens bakker blide, Herren velsigne dem.

Jeg har tidligere selv bodd en del i andre strøk av Norge, og jeg har reist en god del i forbindelse med mitt arbeide, men intet kommer opp til følelsen jeg får når broa er passert på hjemvei, broa over til det fineste stedet på jord.

Slekter har kommet og slekter har gått på Skjernøy i det 20. århundret, og det er mitt høyeste ønske at også den nye århundret vil bringe nye generasjoner som fødes, vokser opp, lever og dør her på verdens fineste øy.

Som avslutning vil jeg lese et dikt av Nils Hald, en dikter som står meg selv svært nær, og som hadde et nært forhold til Skjernøy, diktet er skrevet om og til folket her.

VENNEHILSEN

Blant ekeløv i sjøens sus, der ligger mine venners hus.
Der bar de sine barn mot Gud i fromme bønners himmelbud.

Her strevde de fra gry til kveld, i kjærlig flid for deres vel.
Her så de sønner bli til menn, her så de deres barn igjen.

Her delte de sin sorg og fryd i vinterstorm og sommerlyd.
Her står som nå og alltid før, en hjertelagets åpne dør.

I andakt tar jeg hatten av, og ser mot syd mot øy og hav.
Blant ekeløv i sjøens sus, der ligger mine venners hus.

Evert Knutsen